ปทรูปสิทฺธิยำ สนฺธิกณฺเฑ

ปทสมฺพนฺธปทจฺเฉทา

พระมหาสมปอง มุทิโต
ศูนย์กลางการศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก
วัดวิหารธรรม บ้านศรีวิราช ต.โสมเยี่ยม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี

บทนำ

หนังสือ “**ปทสมฺพนฺธปทจฺเฉทา**” เล่มนี้ แสดงอุทาหรณ์ในสนธิกัณฑ์ คัมภีร์ปทรูปสิทธิ โดยการต่อบทและตัดบท ให้เห็นบทสำเร็จและบทเดิมของคำต่างๆ ใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนและการสอนคัมภีร์ปทรูปสิทธิ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เริ่มต้นศึกษาไวยากรณ์บาลีใหญ่ เพื่อการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก

จัดพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ในโครงการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎกของชมรมนิรุตติศึกษา วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ คณะ ๒๕ เมื่อหนังสือหมด ก็ได้ถ่ายเอกสารแจกเฉพาะนักศึกษาในปีนั้นๆ

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้เปิดสอนบาลีใหญ่คัมภีร์กัจจายนะ คัมภีร์พาลาวตาระ และพระไตรปิฎก และตั้งโรงเรียนเป็น “ศูนย์กลางการศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก ที่วัดวิหารธรรม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี ตลอดมา เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้เปิดทำการเรียนการสอนบาลีใหญ่คัมภีร์ปทรูปสิทธิและพระไตรปิฎก จึงได้จัดพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อแจกนักเรียนที่กำลังเรียนคัมภีร์ปทรูปสิทธิ ซึ่งมีพระภิกษุ ๑๙ รูป แม่ชี ๑ คน อุบาสิกา ๒ คน

ประสงค์ให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ตัดบทสนธิออกให้เห็นศัพท์เดิมได้ ต่อเข้าให้เป็นบทสนธิได้อย่างคล่องแคล่ว ย่อมวินิจฉัยเนื้อความของบทบาลีทั้งในพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกาเป็นต้น ได้อย่างถูกต้อง

หวังว่าหนังสือเล่มนี้ จักเอื้อประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทุกท่านเป็นอย่างดี

พระมหาสมปอง มุทิโต
ศูนย์กลางการศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก

สารปณฺณ

มาติกา	ปิฏฺฐงฺก
สรสนฺธิวิธาน	๔
ปกติสนฺธิวิธาน	๑๒
พฺยญฺชนสนฺธิวิธาน	๑๔
นิคฺคหีตสนฺธิวิธาน	๒๔

ปทรูปสิทฺธิยํ สนฺธิกณฺเฑ
ปทสมฺพนฺธปทจฺเฉทา

สรสนฺธิวิธาน

๑๓. สรา สเร โลปิ.

โลกคฺคปุคฺคโล	โลก อคฺคปุคฺคโล
ปณฺณินฺทฺริยํ	ปณฺณา อินฺทฺริยํ
ตีณิมานิ	ตีณิ อิมานิ
โน เหตํ	โน หิ เอตํ
ภิกฺขุโนวาโท	ภิกฺขุนี โอวาโท
มาตุปฏฺฐานํ	มาตุ อุปฏฺฐานํ
สเมตายสฺมา	สเมตุ อายสฺมา
อภิภายตนํ	อภิภู อายตนํ
ธนํ มตฺถิ	ธนํ เม อตฺถิ
สพฺเพว	สพฺเพ เอว
ตยสฺสุ ธมฺมา	ตโย อสฺสุ ธมฺมา
อสนฺเตตฺถ	อสนฺโต เอตฺถ

๑๕. วา ปโร อสรูปา.

ยสฺสทานิ	ยสฺส อิทานิ
สญฺญาติ	สญฺญา อิติ
ฉายาว	ฉายา อิว
กถาว กา	กถา เอว กา
อิติปิ	อิติ อปิ
อสฺสมณีสิ	อสฺสมณี อสิ
จกฺขุนฺทฺริยํ	จกฺขุ อินฺทฺริยํ (นิจฺจํ)
อกตญฺญสิ	อกตญฺญู อสิ
อากาเสว	อากาเส อิว
เตปิ	เต อปิ
วนฺเทหํ	วนฺเท อหํ
โสหํ	โส อหํ
จตฺตาโรเม	จตฺตาโร อิเม
วสโลติ	วสโล อิติ
โมคฺคลฺลาโนสิ	โมคฺคลฺลาโน อาสิ
ปาโตว	ปาโต เอว

อิธ น ภวติ

ปญฺจินฺทฺริยานิ	ปญฺจ อินฺทฺริยานิ
สทฺธินฺทฺริยํ	สทฺธา อินฺทฺริยํ
สตฺตุตฺตโม	สตฺต อุตฺตโม
เอกูนวีสติ	เอก อูนวีสติ
ยสฺเสเต	ยสฺส เอเต
สุคโตวาโท	สุคต โอวาโท
ทิฏฺฐาสโว	ทิฏฺฐิ อาสโว
ทิฏฺโฐโฆ	ทิฏฺฐิ โอโฆ
จกฺขายตนํ	จกฺขุ อายตนํ
ตํ กุเตตฺถ	ตํ กุโต เอตฺถ

๑๖. กฺวจาสวณฺณํ ลุตฺเต.

พนฺธุสฺเสว	พนฺธุสฺส อิว
อุเปกฺขติ	อุป อิกฺขติ
อุเปโต	อุป อิโต
อเวจฺจ	อว อิจฺจ
ชิเนริตํ	ชิน อีริตํ
โนเปติ	น อุเปติ
จนฺโททโย	จนฺท อุทโย
ยโถทเก	ยถา อุทเก

กฺวจีติ กึ

ตตฺริเม	ตตฺร อิเม
ยสฺสินฺทฺริยานิ	ยสฺส อินฺทฺริยานิ
มหิทฺธิโก	มหา อิทฺธิโก
สพฺพีติโย	สพฺพา อีติโย
เตนุปสงฺกมิ	เตน อุปสงฺกมิ
โลกุตฺตโร	โลก อุตฺตโร

ลุตฺเตติ กึ

ฉ อิเม ธมฺมา (ปกติ)
ยถา อิทํ (ปกติ)
กุสลสฺส อุปสมฺปทา (ปกติ)

อสรูเปติ กึ

จตฺตาริมานิ	จตฺตาริ อิมานิ
มาตุปฏฺฐานํ	มาตุ อุปฏฺฐานํ

อิธ น ภวติ

ทิฏฺฐุปาทานํ	ทิฏฺฐิ อุปาทานํ
ปญฺจหุปาลิ	ปญฺจหิ อุปาลิ
มุทินฺทฺริยํ	มุทุ อินฺทฺริยํ
โย มิสฺสโร	โย เม อิสฺสโร

๑๗. ทีฆํ.

ตตฺรายํ	ตตฺร อยํ
พุทฺธานุสฺสติ	พุทฺธ อนุสฺสติ
สาตฺถิกา	ส อตฺถิกา
สญฺญา วาสฺส	สญฺญา วา อสฺส
ตทาหํ	ตทา อหํ
ยานีธ ภูตานิ	ยานิ อิธ ภูตานิ
คจฺฉามีติ	คจฺฉามิ อิติ
อตีโต	อติ อิโต
กิกีว	กิกี อิว
พหูปการํ	พหุ อุปการํ
มธูทกํ	มธุ อุทกํ
สูปธาริตํ	สุ อุปธาริตํ
โยปายํ	โยปิ อยํ
อิทานาหํ	อิทานิ อหํ
สจาหํ	สเจ อหํ
อปฺปสฺสุตายํ	อปฺปสฺสุโต อยํ
อิตรีตเรน	อิตร อิตเรน
สทฺธีธ วิตฺตํ	สทฺธา อิธ วิตฺตํ
กมฺมูปนิสฺสโย	กมฺม อุปนิสฺสโย
ตถูปมํ	ตถา อุปมํ
รตฺตูปรโต	รตฺติ อุปรโต
วูปสโม	วิ อุปสโม

กฺวจีติ กึ

อจิรํ วตยํ กาโย	อจิรํ วต อยํ กาโย
กิมฺปิมาย	กิมฺปิ อิมาย
ตีณิมานิ	ตีณิ อิมานิ
ปญฺจสุปาทา...	ปญฺจสุ อุปาทา...
ตสฺสตฺโถ	ตสฺส อตฺโถ
ปญฺจงฺคิโก	ปญฺจ องฺคิโก
มุนินฺโท	มุนิ อินฺโท
สตินฺทฺริยํ	สติ อินฺทฺริยํ
ลหุฏฺฐานํ	ลหุ อุฏฺฐานํ
คจฺฉามหํ	คจฺฉามิ อหํ
ตตฺริทํ	ตตฺร อิทํ
ปญฺจหุปาลิ	ปญฺจหิ อุปาลิ
นตฺถญฺญํ	นตฺถิ อญฺญํ

ลุตฺเตติ กึ (ปกติ)

ยถา อยํ
กิกี อิว
นิมิ อิว ราชา
สุ อุปธาริตํ

๑๘. ปุพฺโพ จ.

โลกสฺสาติ	โลกสฺส อิติ
เทวาติ	เทว อิติ
วีติปตนฺติ	วิ อติปตนฺติ
วีตินาเมนฺติ	วิ อตินาเมนฺติ
สมฺมาฏฺปิ	สมฺมาฏิ อปิ
ชีวิตเหตูปิ	ชีวิตเหตุ อปิ
วิชฺชูว	วิชฺชุ อิว
กึสูธ วิตฺตํ	กึสุ อิธ วิตฺตํ
สาธูติ	สาธุ อิติ

กฺวจีติ กึ

ยสฺสทานิ	ยสฺส อิทานิ
อิติสฺส	อิติ อสฺส
อิทานิปิ	อิทานิ อปิ
เตสุปิ	เตสุ อปิ
จกฺขุนฺทฺริยํ	จกฺขุ อินฺทฺริยํ
กินฺนุมาว	กินฺนุ อิมาว

๑๙. ยเมทนฺตสฺสาเทโส.

มฺยายํ	เม อยํ
ปุตฺโต ตฺยาหํ	ปุตฺโต เต อหํ
ตฺยาสฺส ปหีนา	เต อสฺส ปหีนา
ปพฺพตฺยาหํ	ปพฺพเต อหํ
ยฺยาสฺส	เย อสฺส

กฺวจีติ กึ

เตนาคตา	เต อนาคตา
ปุตฺตา มตฺถิ	ปุตฺตา เม อตฺถิ

อนฺตคฺคหณํ กึ

ปวตฺเตนฺโต	ปวตฺเตนฺโต
ทเมนฺโต จิตฺตํ	ทเมนฺโต จิตฺตํ

๒๐. วโมทฺทนฺตานํ.

ยาวตกฺวสฺส	ยาวตโก อสฺส
ตาวตกฺวสฺส	ตาวตโก อสฺส
กฺวตฺโถ	โก อตฺโถ
อถ ขฺวสฺส	อถ โข อสฺส
อหํ ขฺวสฺส	อหํ โข อสฺส
ยฺวายํ	โย อยํ
สฺวสฺส	โส อสฺส
เสฺวว	โส เอว
ยตฺวาธิกรณํ	ยโต อธิกรณํ
อนฺวทฺธมาสํ	อนุ อทฺธมาสํ
อเนฺวติ	อนุ เอติ
สฺวาคตํ	สุ อาคตํ
สฺวากาโร	สุ อากาโร
ทฺวากาโร	ทุ อากาโร
จกฺขฺวาปาถํ	จกฺขุ อาปาถํ
พหฺวาพาโธ	พหุ อาพาโธ
ปาตฺวากาสิ	ปาตุ อกาสิ
น เตฺวว	น ตุ เอว

กฺวจีติ กึ

โก อตฺโถ (ปกติ)

อถ โข อญฺญตรา (ปกติ)

โยหํ	โย อหํ
โสหํ	โส อหํ
จตฺตาโรเม	จตฺตาโร อิเม
สาคตํ	สุ อาคตํ
สาธาวุโส	สาธุ อาวุโส
โหตูติ	โหตุ อิติ

อนฺตคฺคหณํ กึ

สวนียํ	สุ อนียํ
วิรวนฺติ	วิรุ อ อนฺติ

๒๑. อิวณฺโณ ยํ นวา.

...วุตฺยสฺส	...วุตฺติ อสฺส
วิตฺยานุภุยฺยเต	วิตฺติ อนุภุยฺยเต
พฺยญฺชนํ	วิ อญฺชนํ
พฺยากโต	วิ อากโต
นทฺยาสนฺโน	นที อาสนฺโน

นวาติ กึ

ปญฺจหงฺเคหิ	ปญฺจหิ องฺเคหิ
ตานิ อตฺตนิ	(ปกติ)
คจฺฉามหํ	คจฺฉามิ อหํ
มุตฺตจาคี	อนุทฺธโต (ปกติ)

อสรูเปติ กึ

อิติ หิทํ	อิติ หิ อิทํ
อคฺคีว	อคฺคิ อิว
อตฺถีติ	อตฺถิ อิติ

๒๒. สพฺโพ จ ติ.

อจฺจนฺตํ	อติ อนฺตํ
อจฺโจทาตา	อติ โอทาตา

ปจฺจโย ปติ อโย
ปจฺจาหรติ ปติ อาหรติ
ปจฺเจติ ปติ เอติ
อจฺจสฺส อติ อสฺส
อิจฺเจตํ อิติ เอตํ
อิจฺจาทิ อิติ อาทิ

กฺวจีติ กึ

อิติสฺส อิติ อสฺส
อิติ อากงฺขมาเนน (ปกติ)

๒๓. อติสฺส จนฺตสฺส.

อตีสิคโณ อติ อิสิคโณ
อตีโต อติ อิโต
อตีริตํ อติ อีริตํ
อิตีติ อิติ อิติ
อิตีทำ อิติ อิทำ
ปตีโต ปติ อิโต

๒๔. อพฺโภ อภิ.

อพฺภกฺขานำ อภิ อกฺขานำ
อพฺภุคฺคโต อภิ อุคฺคโต
อพฺโภกาโส อภิ โอกาโส

๒๕. อชฺฌ อธิ.

อชฺฌคมา อธิ อคมา
อชฺฌุปคโต อธิ อุปคโต
อชฺโฌคาเหตฺวา อธิ โอคาเหตฺวา

๒๖. เต น วา อิวณฺเณ.

อภิจฺฉิตํ อภิ อิจฺฉิตํ
อธีริตํ อธิ อีริตํ

วาติ กึ

อพฺภีริตำ อภิ อีริตำ
อชฺฌิณมุตฺโต อธิ อิณมุตฺโต
อชฺฌิฏฺโจ อธิ อิฏฺโจ

๒๗. โท ธสฺส จ.

เอกมิทาหำ เอกมิธ อหำ

กฺวจีติ กึ

อิเธว อิธ เอว

จสทฺเทน

สาหุ ทสฺสนำ สาธุ ทสฺสนำ

๒๘. เอวาทิสฺส ริ ปุพฺโพ จ...

ยถริว ยถา เอว
ตถริว ตถา เอว

นวาติ กึ

ยเถว ยถา เอว
ตเถว ตถา เอว

๓๐. ฌลานมิยฺวา สเร วา.

ติยนฺตำ ติ อนฺตำ
ติยทฺธำ ติ อทฺธำ
อคฺคิยาคาเร อคฺคิ อคาเร

สตฺตมิยตฺเถ สตฺตมี อตฺเถ
ปญฺจมิยนฺตํ ปญฺจมี อนฺตํ
ทุวงฺคิกํ ทุ องฺคิกํ
ภิกฺขุวาสเน ภิกฺขุ อาสเน
ปุถุวาสเน ปุถุ อาสเน
สยมฺภุวาสเน สยมฺภู อาสเน

กฺวจีติ กึ

อคฺยาคาเร อคฺคิ อคาเร
สตฺตมีอตฺเถ (ปกติ)
ภิกฺขุ อาสเน นิสีทติ (ปกติ)

๓๑. โอ สเร จ.

ควาชินํ โค อชินํ
คเวฬกํ โค เอฬกํ

จสทฺทคฺคหเณน

ภุวิ ภู อิ (สฺมึ)
ปสโว ปสุ โว (โย)

๓๒. โค สเร ปุถสฺสาคโม ...

ปุถเคว ปุถ เอว

๓๓. ปาสฺส จนฺโต รสฺโส.

ปเคว วุตฺยสฺส ปา เอว วุตฺยสฺส

๓๔. ยวมทนตรลา จาคมา.

ยการาคโม

ยถยิทํ ยถา อิทํ
ยถาเยว, ยเถว ยถา เอว
มายิทํ มาอิทํ
มาเยวํ มา เอวํ
ตัยิทํ ตํ อิทํ
ตเยว ตํ เอว
นยิทํ น อิทํ
นยิมสฺส น อิมสฺส
นยิมานิ น อิมานิ
นวยิเม ธมฺมา นว อิเม ธมฺมา
พุทฺธานเยว พุทฺธานํ เอว
สนฺติเยว สนฺติ เอว
โพธิยาเยว โพธิยา เอว
สติเยว สติ เอว
ปถวีเยว ปถวี เอว
ธาตุเยว ธาตุ เอว
เตสุเยว เตสุ เอว
โสเยว โส เอว
ปาฏิเยกฺกํ ปาฏิ เอกฺกํ
วิยญฺชนา วิ อญฺชนา
พฺยญฺชนา วิ อญฺชนา
วิยากาสิ วิ อกาสิ
พฺยากาสิ วิ อกาสิ
ปริยนฺตํ ปริ อนฺตํ
ปริยาทานํ ปริ อาทานํ
ปริยุฏฺฐานํ ปริ อุฏฺฐานํ
ปริเยสติ ปริ เอสติ
ปริโยสานํ ปริ โอสานํ (นิจฺจํ)

นิยาโยโค	นิ อาโยโค

อิธ น ภวติ.

ปริกฺขโต	ปริ อิกฺขโต
อุปปริกฺขติ	อุปปริ อิกฺขติ

วกาโร

ติวงฺคุลํ	ติ องฺคุลํ
ติวงฺคิกํ	ติ องฺคิกํ
ภูวาทโย	ภู อาทโย
ภนฺตา วุทิกฺขติ	ภนฺตา อุทิกฺขติ
ปวุจฺจติ	ป อุจฺจติ
ปาคุญฺญวุชุตา	ปาคุญฺญ อุชุตา

มกาโร

ลหุเมสฺสติ	ลหุ เอสฺสติ
ครุเมสฺสติ	ครุ เอสฺสติ
อิธ มาหุ	อิธ อาหุ
อิธ มิชฺฌติ	อิธ อิชฺฌติ
กสามิว	กสา อิว
อากาเส มภิปูชยึ	อากาเส อภิปูชยึ
เอกเมกสฺส	เอก เอกสฺส
เยน มิเธกจฺเจ	เยน อิเธกจฺเจ
ภายติเมว	ภายติ เอว

ทกาโร (อุอุปสคฺคโต นิจฺจํ)

อุทคฺโค	อุ อคฺโค
อุทโย	อุ อโย
อุทปาทิ	อุ อปาทิ
อุทาหฏฺ	อุ อาหฏฺ
อุทิโต	อุ อิโต
อุทีริตํ	อุ อีริตํ
อุเทติ	อุ เอติ

นิปาโต

สกิเทว	สกิ เอว
สกทาคามี	สกิ อาคามี
เกนจิเทว	เกนจิ เอว
กิญฺจิเทว	กิญฺจิ เอว
กิสฺมิญฺจิเทว	กิสฺมิญฺจิ เอว
โกจิเทว	โกจิ เอว
สมฺมทตฺโถ	สมฺมา อตฺโถ
สมฺมทกฺขาโต	สมฺมา อกฺขาโต
สมฺมาทญฺญา	สมฺมา อญฺญา
สมฺมเทว	สมฺมา เอว
ยาวทตฺถํ	ยาว อตฺถํ
ยาวเทว	ยาว เอว
ตาวเทว	ตาว เอว
ปุนเทว	ปุน เอว

นามโต

ยทตฺถํ	ย อตฺถํ
ตทตฺถํ	ต อตฺถํ
ยทนฺตรา	ย อนฺตรา
ตทนฺตรา	ต อนฺตรา
ตทงฺควิมุตฺติ	ต องฺควิมุตฺติ
เอตทตฺถํ	เอต อตฺถํ

อตฺตทตฺถํ อตฺต อตฺถํ
สทตฺถปสุโต ส อตฺถปสุโต

อาทิสทฺเทน

อญฺญทตฺถํ อญฺญ อตฺถํ
มนสาทญฺญา มนสา อญฺญา
พหุเทว รตฺตึ พหุ เอว รตฺตึ
อหุเทว ภยํ อหุ เอว ภยํ

วาติ กึ

เกนจิ อตฺถกาเมน (ปกติ)
สมฺมา อญฺญาย (ปกติ)
ยาวาหํ ยาว อหํ
ตาวาหํ ตาว อหํ
ปุนาปรํ ปุน อปรํ
อตฺตตฺถํ อตฺต อตฺถํ

นกาโร

อิโต นายติ อิโต อายติ
จิรํ นายติ จิรํ อายติ

ตกาโร

ยสฺมาติห ยสฺมา อิห
ตสฺมาติห ตสฺมา อิห
อชฺชตคฺเค อชฺช อคฺเค

รกาโร

นิรนฺตรํ นิ อนฺตรํ
นิราลโย นิ อาลโย
นิรินฺธโน นิ อินฺธโน
นิรีหกํ นิ อีหกํ
นิรุตฺตโร นิ อุตฺตโร
นิโรชํ นิ โอชํ
ทุรติกฺกโม ทุ อติกฺกโม
ทุราคตํ ทุ อาคตํ
ทุรุตฺตํ ทุ อุตฺตํ
ปาตุรโหสิ ปาตุ อโหสิ
ปาตุรเหสุ ปาตุ อเหสุ
ปุนราคจฺเฉยฺย ปุน อาคจฺเฉยฺย
ปุนรุตฺตํ ปุน อุตฺตํ
ปุนเรว ปุน เอว
ปุนเรติ ปุน เอติ
ธิรตฺถุ ธิ อตฺถุ
ปาตราโส ปาต อาโส

จตุสทฺทาทิโต

จตุรงฺคิกํ จตุ องฺคิกํ
จตุรารกฺขา จตุ อารกฺขา
จตุริทฺธิ.. จตุ อิทฺธิ..
จตุโรฬนิตฺถ.. จตุ โอฬนิตฺถ..
ภตฺตุรตฺเถ ภตฺตุ อตฺเถ
วุตฺติเรสา วุตฺติ เอสา
ปถวีธาตุเรเวสา ปถวีธาตุ เอว เอสา

ฉนฺทานุรกฺขเณ

นกฺขตฺตราชาริว นกฺขตฺตราชา อิว
วิชฺชุริวพฺภกูเฏ วิชฺชุ อิวพฺภกูเฏ

อารคฺเคริว อารคฺเค อิว
สาสโปริว สาสโป อิว
อุสโภริว อุสโภ อิว
สพฺภิเรว สพฺภิ เอว

วาติ กึ

ทฺวาธิฏฺฐิตํ ทุ อธิฏฺฐิตํ
ปาตฺวากาสิ ปาตุ อกาสิ
ปุนปิ ปุน อปิ

ลการโร (ล, ฬ)

ฉฬภิญฺญา ฉ อภิญฺญา
ฉฬงฺคํ ฉ องฺคํ
ฉฬาสีติ ฉ อสีติ
ฉฬํสา ฉ อํสา
สฬายตนํ ฉ อายตนํ

วาติ กึ

อภิญฺญา (ปกติ)

ปกติสนฺธิวิธาน

๓๕. สเร กฺวจิ.

อาลปนนฺเตสุ

กตมา จานนฺท อนิจฺจสญฺญา
กตมา จานนฺท อาทีนวสญฺญา
สาริปุตฺต อิเธกจฺโจ
เอหิ สิวิก อุฏฺเฐหิ
อุปาสกา อิเธกจฺโจ
โภติ อยฺเย
ภิกฺขุ อโรคํ ตว สีลํ
สิญฺจ ภิกฺขุ อิมํ นาวํ
ภิกฺขเว เอวํ วทามิ
ปญฺจิเม คหปตโย อานิสํสา

กฺวจิคฺคหเณน

สกฺกา เทวีติ สกฺกา เทวิ อิติ
วีรตฺถุ วีร อตฺถุ

สเรติ กึ

มหาราชาติ มหาราชา อิติ
ภิกฺขูติ ภิกฺขุ อิติ

อสมาเส ปทนฺตทีเฆสุ

อายสฺมา อานนฺโท คาถา อชฺฌภาสิ
เทวา อาภสฺสรา ยถา
เตวิชฺชา อิทฺธิปฺปตฺตา จ
ภควา อุฏฺฐายาสนา
ภควา เอตทโวจ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ
คนฺตฺวา โอโลเกนฺโต
ภูตวาที อตฺถวาที
ยํ อิตฺถี อรหา อสฺส

สามาวตี อาห
ปาปการี อุภยตฺถ ตปฺปติ
นที โอตฺถรติ
เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา
ภิกฺขู อามนฺเตสิ
ภิกฺขู อุชฺฌายึสุ
ภิกฺขู เอวมาหํสุ
อิมสฺมึ คาเม อารกฺขกา
สพฺเพ อิเม
กตเม เอกาทส
คมฺภีเร โอทกนฺติเก
อปฺปมาโท อมตปทํ
สโฑ อาคจฺฉตุ
โก อิมํ ปถวึ วิจฺเจสฺสติ
อาโลโก อุทปาทิ
เอโก เอกาย
จตฺตาโร โอฆา

นิปาเตสุปิ

อเร อหมฺปิ
สเจ อิมสฺส กายสฺส
โน อภิกฺกโม
อโห อจฺฉริโย
อโถ อนฺโต จ
อถ โข อายสฺมา
อโถ โอฏฺฐวจิตฺตกา
ตโต อามนฺตยี สตฺถา

กฺวจิคฺคหเณน

อาคตฺตถ	อาคตา อตฺถ
อาคตมฺหา	อาคตา อมฺหา
กตมาสฺสุ	กตมา อสฺสุ
อปฺปสฺสุตายํ	อปฺปสฺสุโต อยํ
อิตฺถีติ	อิตฺถี อิติ
จมรีว	จมรี อิว
สพฺเพว	สพฺเพ เอว
เสฺวว	โส เอว
เอเสว นโย	เอโส เอว นโย
...เธตฺถาย...	...ธา เอตฺถ อาย...
เนตฺถ	น เอตฺถ
ตํ กุเตตฺถ	ตํ กุโต เอตฺถ
สเจส	สเจ เอส
ตถูปมํ	ตถา อุปมํ
ยถาห	ยถา อาห

อสมาเสติ กึ

ชิวฺหายตนํ	ชิวฺหา อายตนํ
อวิชฺโชโฆ	อวิชฺชา โอโฆ
อิตฺถินฺทฺริยํ	อิตฺถี อินฺทฺริยํ
อภิภายตนํ	อภิภู อายตนํ
ภยตุปฏฺฐานํ	ภยโต อุปฏฺฐานํ

อจฺฉนฺทานุรกฺขเณติ กึ

สทฺธีธ	สทฺธา อิธ
โย มิสฺสโร	โย เม อิสฺสโร

นามปทนฺตอิการุกาเรสุ

คาถาหิ อชฺฌภาสิ
ปุปฺผานิ อาหรึสุ
สตฺถุ อทาสิ

กฺวจีติ กึ

มนสากาสิ มนสิ อกาสิ

๓๖. สรา ปกติ พฺยญฺชเน.

อจฺจโย
ปจฺจโย
ภาสติ วา กโรติ วา
เวทนากฺขนฺโธ
ภาคฺยวา
ภทฺโร กสามิว
ทียติ
ตุณฺหีภูโต
โส ธมฺมํ เทเสติ

พฺยญฺชนสนฺธิวิธาน

๓๗. ทีฆํ.

ตฺยาสฺส ปหีนา	ตฺยสฺส ปหีนา
สฺวาสฺส	สฺวสฺส
มธุวา มญฺญติ	มธุว มญฺญติ
มุนี จเร	มุนิ จเร
ขนฺตี ปรมํ	ขนฺติ ปรมํ
น มงฺกู ภวิสฺสามิ	น มงฺกุ ภวิสฺสามิ
สฺวากฺขาโต	สุ อกฺขาโต
ยฺวาหํ	โย อหํ
ชายตี โสโก	ชายติ โสโก
ชายตี ภยํ	ชายติ ภยํ
อุชู จ สุหุชู จ	อุชุ จ สุหุชุ จ
อนูปฆาโต	น อุปฆาโต
ทูรกฺขํ	ทุรกฺขํ
ทูรมํ	ทุรมํ
สูรกฺขํ	สุรกฺขํ
ทูหรตา	ทุหรตา

กฺวจีติ กึ

ตฺยชฺช	เต อชฺช
สฺวสฺส	โส อสฺส

ปติลิยฺยติ (ปกติ)

๓๘. รสฺสํ.

ฉนฺทานุรกฺขเน

ยิฏฺฐํว หุตํว	ยิฏฺฐํ วา หุตํ วา
ยทิว สาวเก	ยทิ วา สาวเก
ปุคฺคล ธมฺม...	ปุคฺคลา ธมฺม...
โภวาทิ นาม	โภวาที นาม

ยถาภาวิ คุเณน ยถาภาวี คุเณน

อาคเม

ยถยิทำ ยถา อิทำ
สมฺมทกฺขาโต สมฺมา อกฺขาโต

สโยเค

ปรกฺกโม ปรากโม
อสฺสาโท อาสาโท
ตณฺหกฺขโย ตณฺหาขโย
ฌานสฺส ลาภิมฺหิ ฌานสฺส ลาภี อมฺหิ
วสิมฺหิ วสี อมฺหิ
ถุลฺลจฺจโย ถูล อจฺจโย

กฺวจีติ กึ

มายิทำ มา อิทำ
มนสาทณฺฑา มนสา อณฺฑา
ยถากฺกมำ ยถา กมำ
อาขฺยาติกำ (ปกติ)
ทียฺยติ (ปกติ)
สูยฺยติ (ปกติ)

๓๙. โลปญฺจ ตตฺรากาโร.

เอส โข เอโส โข
ส คจฺฉำ โส คจฺฉำ
เอส ธมฺโม เอโส ธมฺโม
เอส ปตฺโตสิ เอโส ปตฺโตสิ
ส มุนิ โส มุนิ
ส สีลวา โส สีลวา

กฺวจีติ กึ (ปกติ)

เอโส ธมฺโม
โส มุนิ
โส สีลวา

จสทฺเทน

เอส อตฺโถ เอโส อตฺโถ
เอส อาโภโค เอโส อาโภโค
เอส อิทานิ เอโส อิทานิ

๔๐. ปรเทวภาโว ฐาเน.

ปปติปฏีสุ.

อิธปฺปมาโท อิธ ปมาโท
อปฺปมาโท อ ปมาโท
วิปฺปยุตฺโต วิ ปยุตฺโต
สุปฺปสนฺโน สุ ปสนฺโน
สมฺมปฺปธานำ สมฺมา ปธานำ
อปฺปฏิวิตฺติโย อ ปฏิวิตฺติโย
อธิปติปฺปจฺจโย อธิปติ ปจฺจโย
สุปฺปติฏฺฐิโต สุ ปติฏฺฐิโต
อปฺปฏิปุคฺคโล อ ปฏิปุคฺคโล
วิปฺปฏิสาโร วิ ปฏิสาโร
สุปฺปฏิปนฺโน สุ ปฏิปนฺโน
สุปฺปฏิปตฺติ สุ ปฏิปตฺติ

กมาทิธาตูสุ

ปกฺกโม	ป กโม
ปฏิกฺกโม	ปฏิ กโม
เหตุกฺกโม	เหตุ กโม
อกฺกมติ	อา กมติ
ปรกฺกมติ	ปรา กมติ
ยถากฺกมํ	ยถา กมํ
ปกฺโกสติ	ป โกสติ
ปฏิกฺโกสติ	ปฏิ โกสติ
อนุกฺโกสติ	อนุ โกสติ
อกฺโกสติ	อา โกสติ
อกฺกุฏฺโฐ	อ กุฏฺโฐ
อติกฺโกโฐ	อติ โกโฐ
ธนกฺกีโต	ธน กีโต
วิกฺกโย	วิ กโย
อนุกฺกโย	อนุ กโย
ปคฺคโห	ป คโห
วิคฺคโห	วิ คโห
อนุคฺคโห	อนุ คโห
นิคฺคโห	นิ คโห
จนฺทคฺคโห	จนฺท คโห
ทิฏฺฐิคฺคาโห	ทิฏฺฐิ คาโห
ปชฺโชโต	ป โชโต
วิชฺโชโต	วิ โชโต
อุชฺโชโต	อุ โชโต
กตญฺญู	กต ญู
วิญฺญู	วิ ญู
ปญฺญาณํ	ป ญาณํ
วิญฺญาณํ	วิ ญาณํ
มนุญฺญา	มนุ ญา
อนุญฺญา	อนุ ญา
สมญฺญา	สม ญา
อวสฺสโย	อว สโย
นิสฺสโย	นิ สโย
สมุสฺสโย	สมุ สโย
อปฺปสฺสุโต	อปฺป สุโต
วิสฺสุโต	วิ สุโต
พหุสฺสุโต	พหุ สุโต
อสฺสวา	อา สวา
ปสฺสมฺภนฺโต	ป สมฺภนฺโต
วิสฺสมฺภติ	วิ สมฺภติ
อฏฺฏสฺสโร	อฏฺฏ สโร
วิสฺสรติ	วิ สรติ
อนุสฺสรติ	อนุ สรติ
ปสฺสสนฺโต	ป สสนฺโต
วิสฺสสนฺโต	วิ สสนฺโต
มหุสฺสสนฺโต	มหุ สสนฺโต
อสฺสาโส	อา สาโส
อวิสฺสชฺเชนฺโต	อวิ สชฺเชนฺโต
วิสชฺเชนฺโต	วิ สชฺเชนฺโต
ปริจฺจชนฺโต	ปริ จชนฺโต
อุปฺปทฺทโว	อุป ทโว
อุปกฺกิลิฏฺโฐ	อุป กิลิฏฺโฐ

มิตฺตทฺทุ	มิตฺต ทุ
อายพฺพโย	อาย วโย
อุทพฺพหิ	อุท วหิ

สรมฺหาติ กึ

สมฺปยุตฺโต	สํ ปยุตฺโต
สมฺปติชาโต	สํ ปติชาโต
สมฺปฏิจฺฉนฺนํ	สํ ปฏิจฺฉนฺนํ
สงฺกมนฺโต	สํ กมนฺโต
สงฺคโห	สํ คโห

ฐาเนติ กึ (ปกติภาโว)

มา จ ปมาโท
ปติคยฺหติ
วจีปโกปํ รกฺเขยฺย
เย ปมตฺตา ยถา มตา
มโนปโกปํ รกฺเขยฺย
อิธ โมทติ
เปจฺจ โมทติ

ติกาทีสุ

กุสลตฺติกํ	กุสล ติกํ
ปีติตฺติกํ	ปีติ ติกํ
เหตุตฺติกํ	เหตุ ติกํ
เวทนาตฺติกํ	เวทนา ติกํ
โลกตฺตยํ	โลก ตยํ
โพธิตฺตยํ	โพธิ ตยํ
วตฺถุตฺตยํ	วตฺถุ ตยํ

เอกตฺตึส	เอก ตึส
ทฺวตฺตึส	ทฺวิ ตึส
จตุตฺตึส	จตุ ตึส
สีลพฺพตํ	สีล วตํ
สุพฺพโต	สุ วโต
สปฺปีติโก	ส ปีติโก
สมนฺนาคโต	สํ อนุ อาคโต
ปุนปฺปุนํ	ปุน ปุนํ

วตฺตวฏฺฏทิสาทีนมนฺเต

วตฺตติ	วตติ
วฏฺฏติ	วฏติ
ทสฺสนํ	ทสนํ
ผสฺโส	ผโส

อุทฺทนิอุปสคฺคาทิปเรสุ

อุกฺกโส	อุกโส
ทุกฺกรํ	ทุ กรํ
นิกฺกงฺโข	นิ กงฺโข
อุคฺคตํ	อุ คตํ
ทุจฺจริตํ	ทุ จริตํ
นิชฺชฏํ	นิ ชฏํ
อุญฺญาตํ	อุ ญาตํ
อุนฺนติ	อุ นติ
อุตฺตโร	อุ ตโร
ทุกฺกโร	ทุ กโร
นิทฺทโร	นิ ทโร

อุนฺนโต	อุ นโต
ทุปฺปญฺโญ	ทุ ปญฺโญ
ทุพฺพโล	ทุ พโล
นิมฺมโล	นิ มโล
อุยฺยุตฺโต	อุ ยุตฺโต
ทุลฺลโภ	ทุ ลโภ
นิพฺพตฺโต	นิ วตฺโต
อุสฺสาโห	อุ สาโห
ทุสฺสาโห	ทุ สาโห
นิสฺสาโร	นิ สาโร
ตกฺกโร	ต กโร
ตชฺโช	ต โช
ตนฺนินฺโน	ต นินฺโน
ตปฺปภโว	ต ปภโว
ตมฺมโย	ต มโย
จตุกฺกำ	จตุ กำ
จตุทฺทิสำ	จตุ ทิสำ
จตุปฺปาโท	จตุ ปาโท
จตุพฺพิธำ	จตุ วิธำ
จตุสฺสาลำ	จตุ สาลำ
ฉกฺกำ	ฉ กำ
ฉนฺนวุติ	ฉ นวุติ
ฉปฺปทิกา	ฉ ปทิกา
ฉพฺพสฺสานิ	ฉ วสฺสานิ
สกฺกาโร	ส กาโร
สกฺกโต	ส กโต
สทฺทิฏฺฐิ	ส ทิฏฺฐิ
สปฺปุริโส	ส ปุริโส
มหพฺพโล	มหา พโล

ฐาเนติ กึ (ปกติภาโว)

นิกาโย
นิทานำ
นิวาโส
คโต
จตุวีสติ
ฉสฏฺฐิ

ยการาทิมฺหิ

นียฺยติ	นียติ
สูยฺยติ	สูยติ
อภิภูยฺยติ	อภิภูยติ
วิเจยฺย	วิเจย
วิเนยฺย	วิเนย
เธยฺยำ	เธยำ
เนยฺยำ	เนยำ
เสยฺโย	เสโย
เชยฺโย	เชโย
เวยฺยากรโณ	เวยากรโณ

อาทิสทฺเทน

เอตฺโต	เอโต
เอตฺตาวตา	เอตาวตา

อนาการคฺคหณำ กึ (ปกติภาโว)

มาลาย

โทลาย
สมาทาย

ฐาเนติ กึ (ปกติภาโว)

อุปนียติ
สูยติ
โตยํ

๔๑. ยวตํ ตลนทการานํ ...

ชจฺจนฺโธ	ชาติ อนฺโธ
วิปลฺลาโส	วิปลิ อาโส
อญฺญาโย	อานิ อาโย
ยชฺเชวํ	ยทิ เอวํ
อปฺเปกจฺเจ	อปิ เอกจฺเจ
อปฺเปกทา	อปิ เอกทา

วาติ กึ

วุตฺยสฺส	วุตฺติ อสฺส

พาลฺยํ, อาลสฺยํ (ปกติ)

สรมฺหาติ กึ

สญฺญาโย	สํ ญาโย (นิ อาโย)
...สานญฺจายตนํ	...สานํ จ อายตนํ

ตปาทิโต สิมฺหิ

ตปสฺสี	ตป สี
ยสสฺสี	ยส สี

ฉนฺทานุรกฺขเณ

นปฺปชฺชเห	น ปชฺชเห
อุชฺชุคเตสุ เสยฺโย	อุ ชุคเตสุ เสยฺโย
คจฺฉนฺติ สุคฺคตึ	คจฺฉนฺติ สุคตึ

๔๒. วคฺเค โฆสาโฆสานํ ...

ปคฺฆรติ	ป ฆรติ
อุคฺฆรติ	อุ ฆรติ
อุคฺฆาเฏติ	อุ ฆาเฏติ
ทุคฺโฆโส	ทุ โฆโส
นิคฺโฆโส	นิ โฆโส
จชฺฌานผโล	จ ฌานผโล
ปจมชฺฌานํ	ปจม ฌานํ
อภิชฺฌายติ	อภิ ฌายติ
อุชฺฌายติ	อุ ฌายติ
วิทฺธํเสติ	วิ ธํเสติ
อุทฺธํสิโต	อุ ธํสิโต
อุทฺธาโร	อุ ธาโร
นิทฺธาโร	นิ ธาโร
นิทฺธโน	นิ ธโน
นิทฺธุโต	นิ ธุโต
วิพฺภนฺโต	วิ ภนฺโต
อุพฺภโต	อุ ภโต
ทุพฺภิกฺขํ	ทุ ภิกฺขํ
นิพฺภยํ	นิ ภยํ
ตพฺภาโว	ต ภาโว
จตุทฺธา	จตุ ธา
จตุพฺภิ	จตุ ภิ
ฉทฺธา	ฉ ธา

สทฺธมฺโม	ส ธมฺโม
สพฺภูโต	ส ภูโต
มหทฺธโน	มหา ธโน
มหพฺภยํ	มหา ภยํ

ยวตมาเทสาทีสุ

โพชฺฌงฺคา	โพธิ องฺคา
อาสพฺภํ	อาสภา ยํ
พุชฺฌิตพฺพํ	พุธฺ ย อิ ตพฺพํ
พุชฺฌติ	พุธฺ ย ติ

จาเนติ กึ (ปกติภาโว)

สีลวนฺตสฺส ฌายิโน
เย ฌานปฺปสุตา ธีรา
นิธานํ
มหาธนํ

รสฺสาการโต

ปญฺจกฺขนฺธา	ปญฺจ ขนฺธา
รูปกฺขนฺโธ	รูป ขนฺโธ
อกฺขโม	อ ขโม
อภิกฺขณํ	อภิ ขณํ
อวิกฺเขโป	อวิ เขโป
ชาติกฺเขตฺตํ	ชาติ เขตฺตํ
ธาตุกฺโขโภ	ธาตุ โขโภ
อายุกฺขโย	อายุ ขโย
เสตจฺฉตฺตํ	เสต ฉตฺตํ
สพฺพจฺฉนฺนํ	สพฺพ ฉนฺนํ
วิจฺฉินฺนํ	วิ ฉินฺนํ
โพธิจฺฉายา	โพธิ ฉายา
ชมฺพุจฺฉายา	ชมฺพุ ฉายา
สมุจฺเฉโท	สมุ เฉโท
ตตฺรฏฺฐิโต	ตตฺร ฐิโต
ถลฏฺฐํ	ถล ฐํ
ชลฏฺฐิตํ	ชล ฐิตํ
อธิฏฺฐิตํ	อธิ ฐิตํ
นิฏฺฐิตํ	นิ ฐิตํ
จตฺตาริฏฺฐานานิ	จตฺตาริ ฐานานิ
ครุฏฺฐานิโย	ครุ ฐานิโย
สมุฏฺฐิโต	สมุ ฐิโต
สุปฺปฏฺฐาโน	สุปฺป ฐาโน
ยสตฺเถโร	ยส เถโร
ยตฺถ	ย ถ
ตตฺถ	ต ถ
ปตฺถรติ	ป ถรติ
วิตฺถาโร	วิ ถาโร
อภิตฺถุโต	อภิ ถุโต
วิตฺถมฺภิโต	วิ ถมฺภิโต
อนุตฺถุนํ	อนุ ถุนํ
จตุตฺโถ	จตุ โถ
กุตฺถ	กุ ถ (กึ ถ)
ปปฺโผเฏติ	ป โผเฏติ
มหปฺผลํ	มหา ผลํ
นิปฺผลํ	นิ ผลํ

วิปฺผาโร วิ ผาโร
ปริปฺผุสฺเสยฺย ปริ ผุสฺเสยฺย
มธุปฺผาณิตํ มธุ ผาณิตํ

อาการโต

อกฺขาโต อา ขาโต
ตณฺหกฺขโย ตณฺหา ขโย
อาณกฺเขตฺตํ อาณา เขตฺตํ
สญฺญากฺขนฺโธ สญฺญา ขนฺโธ
อจฺฉาเทติ อา ฉาเทติ
อจฺฉินฺทติ อา ฉินฺทติ
นาวฏฺฐํ นาวา ฐํ
อตฺถรติ อา ถรติ
อปฺโผเฏติ อา โผเฏติ

สรมฺหาติ กึ

สงฺขาโร สํ ขาโร
ตงฺขเณ ตํ ขเณ
สญฺฉนฺนํ สํ ฉนฺนํ
ตณฺหานํ ตํ หานํ
สนฺถุโต สํ ถุโต
ตมฺผลํ ตํ ผลํ

จาเนติ กึ (ปกติภาโว)

ปูวขชฺชกํ
ตสฺส ฉวิยาทีนิ ฉินฺทิตฺวา
ยถา จิตฺตํ
กถํ
กมฺมผลํ

โท ธสฺส จาติ เอตฺถ จคฺคหเณน

นิกฺขมติ นิ กมติ
นิปฺผตฺติ นิ ปตฺติ
นิจฺฉโย นิ จโย
นิจฺฉรติ นิ จรติ
นิตฺถรณํ นิ ตรณํ

โพ วสฺส

กุพฺพนฺโต กุวนฺโต
กุพฺพาโน กุวาโน
กุพฺพนฺติ กุวนฺติ
ทิพฺพติ ทิวติ
ทิพฺพนฺโต ทิวนฺโต
สิพฺพติ สิวติ
สิพฺพนฺโต สิวนฺโต
ปพฺพชติ ป วชติ
ปพฺพชนฺโต ป วชนฺโต
นิพฺพานํ นิ วานํ
นิพฺพุโต นิ วุโต
นิพฺพินฺทติ นิ วินฺทติ
อุทยพฺพยํ อุทย วยํ

โล รสฺส

ปลิปนฺโน ปริปนฺโน
ปลิโพโธ ปริโพโธ
ปลฺลงฺกํ ปริ องฺกํ

ตลุโน	ตรุโณ
มหาสาโล	มหาสาโร
มาลุโต	มารุโต
สุขุมาโล	สุขุมาโร

โฏ ตสฺส

ทุกฺกฏํ	ทุกฺกตํ
สุกฏํ	สกตํ
ปหโฏ	ปหโต
ปตฺถโฏ	ปตฺถโต
อุทฺธโฏ	อุทฺธโต
วิสโฏ	วิสโต

โก ตสฺส

นิยโก	นิยโต

โย ชสฺส

นิยํปุตฺตํ	นิชฺปุตฺตํ

โก คสฺส

กุลูปโก	กุลูปโค

โณ นสฺส

ปณิธานํ	ปนิธานํ
ปณิปาโต	ปนิปาโต
ปณาโม	ปนาโม
ปณีตํ	ปนีตํ
ปริณโต	ปรินโต
ปริณาโม	ปรินาโม
นิณฺณโย	นินฺนโย
อุณฺณโต	อุนฺนโต
โอณโต	โอนโต

๔๓. กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.

ปฏคฺคิ	ปติ อคฺคิ
ปฏิหญฺญติ	ปติ หญฺญติ

กฺวจีติ กึ

ปจฺจตฺถํ	ปติ อตฺถํ
ปติลียติ (ปกติ)	

๔๔. ปุถสฺสุ พฺยญฺชเน.

ปุถุชฺชโน	ปุถ ชโน
ปุถุภูตํ	ปุถ ภูตํ

พฺยญฺชเนติ กึ

ปุถ อยํ (ปกติ)

อนฺตคฺคหณาธิกาเรน

มนุญฺญํ	มโน อญฺญํ
เอวุมํ	เอวํ อิมํ
อิเตฺววํ	อิติ เอวํ

๔๕. โอ อวสฺส.

โอกาโส	อว กาโส
โอนทฺโธ	อว นทฺโธ
โอวทติ	อว วทติ

โอสานำ	อว สานำ

กฺวจีติ กึ (ปกติภาโว)

อวสานำ	
อวสฺสฺสตุ	

พฺยญฺชเนติ กึ

อวยาคมนำ	อว อาคมนำ
อเวกฺขติ	อว อิกฺขติ

๔๖. ตพฺพิปรีตูปปเท ...

อุคฺคเต สูริเย	อวคเต สูริเย
อุคฺคจฺฉติ	อวคจฺฉติ
อุคฺคเหตฺวา	อวคเหตฺวา

๔๗. กฺวจิ โอ พฺยญฺชเน.

อติปฺปโค โข	อติปฺป โข
ปโรสตำ	ปรสตำ
ปโรสหสฺสำ	ปรสหสฺสำ

๔๘. เอเตสโม โลเป.

มโนมยำ	มนมยำ
อโยมยำ	อยมยำ
มโนเสฏฺฐา	มนเสฏฺฐา
อโยปตฺโต	อยปตฺโต
ตโปธโน	ตปธโน
ตโมนุโท	ตมนุโท
สิโรรุโห	สิรรุโห
เตโชกสิณำ	เตชกสิณำ
รโชชลฺลำ	รชชลฺลำ
อโหรตฺตำ	อหรตฺตำ
รโหคโต	รหคโต

อาทิสทฺเทน

อาโปธาตุ	อาปธาตุ
วาโยธาตุ	วายธาตุ

อิธ น ภวติ (ปกติภาโว)

มนมตฺเตน
มนจฺฉฏฺฐานำ
อยกปลฺลำ
ตมวิโนทโน
มนอายตนำ

นิคฺคหีตสนฺธิ

๔๙. วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.

นิจฺจวิธิ

ตณฺหงฺกโร	ตณฺหํ กโร
รณญฺชโห	รณํ ชโห
สณฺฐิโต	สํ ฐิโต
ชุตินฺธโร	ชุตึ ธโร
สมฺมโต	สํ มโต

อนิจฺจวิธิ

ตงฺกโรติ	ตํ กโรติ
ตงฺขณํ	ตํ ขณํ
สงฺคโห	สํ คโห
ตงฺฆตํ	ตํ ฆตํ
ธมฺมญฺจเร	ธมฺมํ จเร
ตญฺฉนฺนํ	ตํ ฉนฺนํ
ตญฺชาตํ	ตํ ชาตํ
ตญฺฌาณํ	ตํ ฌาณํ
ตณฺฐานํ	ตํ ฐานํ
ตณฺฑหติ	ตํ ฑหติ
ตนฺตโนติ	ตํ ตโนติ
ตนฺถิรํ	ตํ ถิรํ
ตนฺทานํ	ตํ ทานํ
ตนฺธนํ	ตํ ธนํ
ตนฺนิจฺจุตํ	ตํ นิจฺจุตํ
ตมฺปตฺโต	ตํ ปตฺโต
ตมฺผลํ	ตํ ผลํ
เตสมฺโพโธ	เตสํ โพโธ
สมฺภูโต	สํ ภูโต
ตมฺมิตฺตํ	ตํ มิตฺตํ
กิงฺกโต	กึ กโต
ทาตุงฺคโต	ทาตุํ คโต

อสนฺตวิธิ (ปกติภาโว)

น ตํ กมฺมํ กตํ สาธุ
สรณํ คจฺฉามิ

วาคฺคหณกรณํ

ปฏิสลฺลีโน	ปฏิสํลีโน
ปฏิสลฺลาโน	ปฏิสํลาโน
สลฺลกฺขณา	สํลกฺขณา
สลฺเลโข	สํเลโข
สลฺลาโป	สํลาโป
ปุลฺลิงฺคํ	ปุํลิงฺคํ

๕๐. เอเห ญํ.

ปจฺจตฺตญฺเญว	ปจฺจตฺตํ เอว
ตญฺเญว	ตํ เอว
ตญฺหิ ตสฺส	ตํ หิ ตสฺส
เอวญฺหิ โว	เอวํ หิ โว

วาสทฺทสฺส ววตฺถิตวิภาสตฺตา

เอวเมตํ	เอวํ เอตํ

เอวํ โหติ (ปกติ)

๕๑. ส เย จ.

สญฺโญโค	สํ โยโค
สญฺโญชนํ	สํ โยชนํ
สญฺญโต	สํ ยโต
สญฺญาจิกาย	สํ ยาจิกาย
ยญฺญเทว	ยํ ยเทว
อานนฺตริกญฺญมาหุ	อานนฺตริกํ ยมาหุ

วาสทฺทสฺส ววตฺถิตวิภาสตฺตา

เอตํ โยชนํ (ปกติ)
สรณํ ยนฺติ (ปกติ)

ส เย จาติ วจนโต

ปฏิสงฺขา โยนิโส	ปฏิสงฺขาย โยนิโส
อภิญฺญา สจฺฉิก..	อภิญฺญาย สจฺฉิก..
ปริเยสนา	ปริเยสนาย

๕๒. มทา สเร.

ตมหํ พฺรูมิ	ตํ อหํ พฺรูมิ
ยมาหุ	ยํ อาหุ
ธนเมว	ธนํ เอว
กิเมตํ	กึ เอตํ
นินฺทิตุมรหติ	นินฺทิตุํ อรหติ
ยทนิจฺจํ	ยํ อนิจฺจํ
ตทนตฺตา	ตํ อนตฺตา
เอตทโวจ	เอตํ อโวจ
เอตเทว	เอตํ เอว

วาติ กึ (ปกติภาโว)

ตํ อหํ
เอตํ เอว
อกฺโกจฺฉิ มํ อวธิ มํ

มทาติ โยควิภาเคน

พุทฺธมฺ สรณมฺ คจฺฉามิ

๕๓. กฺวจิ โลปํ.

ตาสาหํ	ตาสํ อหํ
วิทูนคฺคํ	วิทูนํ อคฺคํ
อทาสาหํ	อทาสึ อหํ
ตถาคตาหํ	ตถาคตํ อหํ
เอวาหํ	เอวํ อหํ
กฺยาหํ	กึ อหํ

กฺวจีติ กึ (ปกติภาโว)

เอวมสฺส
กิมหํ

๕๔. พฺยญฺชเน จ.

..สจฺจาน ทสฺสนํ	..สจฺจานํ ทสฺสนํ
พุทฺธาน สาสนํ	พุทฺธานํ สาสนํ
สารตฺโต	สํ รตฺโต

สาราโค	สํ ราโค
สารมฺโภ	สํ รมฺโภ
อวิสาหาโร	อวิสํ หาโร
จิรปฺปวาสึ	จิรํ ปวาสึ
คนฺตุกาโม	คนฺตุ กาโม
คนฺตุมโน	คนฺตุ มโน

กฺวจีติ กึ

เอตํ มงฺคลมุตฺตมํ (ปกติ)

๕๕. ปโร วา สโร.

กตนฺติ	กตํ อิติ
กินฺติ	กึ อิติ
อภินนฺทุนฺติ	อภินนฺทุ อิติ
อุตฺตตฺตวฺ	อุตฺตตฺตํ อิว
จกฺกวฺ	จกฺกํ อิว
กลึว	กลึ อิว
หลนฺทานิ	หลํ อิทานิ
กินฺทานิ	กึ อิทานิ
ตฺววฺสิ	ตฺวํ อสิ
อทมฺปิ	อิทํ อปิ
อุตฺตริมฺปิ	อุตฺตรึ อปิ
ทาตุมฺปิ	ทาตุ อปิ
สทิสวฺ	สทิสํ เอว

วาติ กึ

กตํ อิติ (ปกติ)

กิมิติ	กึ อิติ
ทาตุมฺปิ	ทาตุ อปิ
สามฺ เอว (ปกติ)	

วาสทฺทสฺส ววตฺถิตวิภาสตฺตา

อหํ เอตฺถ (ปกติ)

เอตํ อโหสิ (ปกติ)

๕๖. พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.

เอววฺส เต	เอวํ อสฺส เต
ปุปฺผสา	ปุปผํ อสฺสา

ลุตฺเตติ กึ

เอวมสฺส	เอวํ อสฺส

จสทฺเทน

อคฺยาคารํ	อคฺคิ อคารํ
วุตฺยสฺส	วุตฺติ อสฺส

๕๗. นิคฺคหีตญฺจ.

จกฺขุ อุทปาทิ	จกฺขุ อุทปาทิ
อวสิโร	อว สิโร
ยาวญฺจิธ	ยาว จิธ (จ อิธ)
อณฺณูลานิ	อณุ ณูลานิ
ตสมฺปยุตฺตา	ต สมฺปยุตฺตา
ตงฺขเณ	ต ขเณ
ตสภาโว	ต สภาโว

กฺวจีติ กึ

น หิ เอเตหิ (ปกติ)
อิธ เจว (ปกติ)

๕๘. อำ พฺยญฺชเน นิคฺคหีตำ.

เอวำ วุตฺเต	เอวำ วุตฺเต
ตำ สาธุ	ตำ สาธุ
เอกำ สมยำ ภควา	เอกำ สมยำ ภควา
อคฺคึว สนฺธมำ	อคฺคีว สนฺธมำ

๕๙. อนุปทิฏฺฐานำ วุตฺตโยคโต.

โท ธสฺส จาติ จสทฺเทน

ปยิรุทาหาสิ	ปริยุทาหาสิ
อยิรสฺส	อริยสฺส
พวฺหาพาโธ	พหฺวาพาโธ
อนภิเนยฺย	น อภิเนยฺย
ตตฺรากาโรติ	โยควิภาเคน
ตทมินาปิ	ตำ อิมินาปิ

อิติ สนฺธิกณฺเฑ ปทสมฺพนฺธปทจฺเฉทา นิฏฺฐิตา.